

Kuusamon Rukajärven Naatikkaniemen linnustokartoitus 2023

FM, biologi Jyrki Mäkelä

jyrkimakela64@gmail.com

p. 0407504511

Oravantie 27 A4, 93600 Kuusamo

1. Laskentamenetelmä ja toteutus

Naatikkaniemen noin 27 ha kokoisen kaava-alueen maalinnusto selvitettiin kartoitusmenetelmällä (Koskimies&Väisänen 1988). Laskennat suoritettiin hyvän sään vallitessa, aamuisin lintujen lauluaikaan. Laskennat tehtiin 30.5.2023 (klo 07:45-10:45) ja 14.6.2023 (klo 05:45-08:15) kiertämällä laskenta-alue noin 50 metrin kaistalein. Lintujen havaintopaikat piirrettiin kartalle.

Vesilinnut, lokkilinnut ja kahlaajat laskettiin maalintulaskentojen ohella 30.5. ja 14.6. rantoja kiertäen, ja niitä varten tehtiin vielä kolmas laskentakierros 13.7.2023 (klo 9:45-12:00) laskien myös poikueet. Havainnoinnissa käytettiin kiikareiden lisäksi kaukoputkea. Erityisen tarkasti havainnointiin Naatikkaniemeä ympäröivät Autio- ja Myllylahdet, mutta Naatikkaniemen kärjestä laskettiin myös koko näkyvän Rukajärven vesi- ja lokkilinnustoa.

2. Laskenta-alueen kuvaus

Naatikkaniemi on jo melko tiheään rakennettua, mutta luonnon- ja linnuston kannalta alueelle on jäänyt tärkeitä kosteikkorantoja, saraikkoa, havupuustoa, sekametsää ja lahoppuustoa. Alueen linnusto onkin poikkeuksellisen monipuolista ja linnuston tiheys on yllättävän korkea, jota nostaa suuri rantaviivan määrä ja biotooppien monipuolisuus. Kololinnuille alueella on myös pikkulinnunpönttöjä ja rakennuksissa pesimäpaikkoja pääskyille.

3. Tulokset

Naatikkaniemellä ja sen vesistöalueella havaittiin kolmella laskentakerralla yhteensä 51 lintulajia, joista 43 lajia tulkittiin pesiviksi. Pesimättömiksi tulkittiin punasotka (koiras tavattiin kerran, eikä lajin ole koskaan todettu pesineen Kuusamossa), metso (naaras havaittiin kerran rannassa), kurki (ylilentävä), sekä alueen ulkopuolella pesivät virtavästäräkki, kuukkeli, harakka, korppi ja keltasirkku.

Naatikkaniemellä pesi kesällä 2023 yhteensä 22 varpuslintulajia (suluissa parimäärä): haarapääsky (3), metsäkirvinen (3), västäräkki (1), punarinta (1), leppälintu (3), räkättirastas (3), laulurastas (2), punakylkirastas (1), pajulintu (11), harmaasieppo (5), kirjosieppo (7), sinitäinen (1), talitiainen (2), hömötiainen (2), peippo (6), järripeippo (4), vihervarpunen (4), urpiainen (1), pikkukäpylintu (1), punatulkku (1), pohjansirkku (1) ja pajusirkku (2). Varpuslintujen yhteenlaskettu pesimätiheys oli yhteensä n. 241 paria neliökilometrillä.

Naatikkaniemen rannoilla, Autio- ja Myllylahdella, sekä Naatikkaniemestä havaitulla Rukajärven vesialueella todettiin pesivänä kesällä 2023 kahdeksan vesilintulajia: laulujoutsen (1), haapana (4), tavi (4), sinisorsa (4), tukkasotka (8), telkkä (5), uivelo (2) ja kuikka (1). Kaikki havainnot lokkilinnuista, eli kalatiira (1), lapintiira (1), naurulokki (1), kalalokki (1), pikkulokki (1) ja harmaalokki (1), tehtiin kauempana Rukajärven selältä, eikä niitä havaittu pesivänä Naatikkaniemen läheisyydessä. Ensimmäisellä laskentakerralla tavattiin suuri laulujoutsenten pesimätön joukko ruokailemassa Autiolahdella, joista kuitenkin vain yhden parin todettiin myöhemmin pesivän alueella.

Varsinaisen tutkimusalueen, eli Naatikkaniemen kosteikkojen, sekä Autio- ja Myllylahden pesimälinnustoon kuului myös viisi kahlaajalajia: metsäviklo (1), valkoviklo (1), rantasipi (2), kuovi (1) ja liro (3).

Yhteensä lintupareja havaittiin ensimmäisellä laskentakerralla 152 ja toisella laskentakerralla 128. Heinäkuisella kolmannella laskentakerralla tavattiin poikueet haapanalla (2 poikuetta), sinisorsalla (2) ja telkällä (1). Kolmen laskentakerran aikana pesiviksi lintupareiksi tulkittiin 43 lintulajin 111 lintuparia. Maalinnuston (varpuslinnut, käpytikka, käki ja kahlaajat) yhteinen parimäärä oli 75 pesivää lintuparia, loput pesivät linnut olivat vesi- ja lokkilintuja. Tulokset selviävät taulukosta 1, liitteestä 1.

Alueella ei tavattu petolintuja, eikä niiden pesäpaikkoja ole tiedossa myöskään lähialueilta (Mäkelä). Kanalinnuista alueella tavattiin vain naarasmetso, mutta sekään ei pesinyt alueella.

4. Tulosten tulkintaa

Alueen linnusto on monipuolinen. Biotooppien monipuolisuus, lahoppuun suurehko määrä, tonttien ulkopuolelle jäänyt luonnontilainen alue, luonnontilainen ja pitkä rantaviiva, sekä rehevät lintulahdet nostavat linnuston parimäärää ja linnuston monipuolisuutta. Myös vesilintuja ja kahlaajia tavataan monipuolisesti.

Lahoppuun, kolojen ja linnunpönttöjen määrä näkyy kololintujen suurena tiheytenä: leppälintuja (3), kirjosiippoja (7) ja tiaisia pesii alueella useita pareja.

Valtakunnallisesti uhanalaisista linnuista (Tiainen & ym. 2015, Hyvärinen & ym. 2019) alueella tavattiin (suluissa pesivä parimäärä) äärimmäisen uhanalainen laji (CR) punasotka (0), erittäin uhanalaiset lajit (EN) tukkasotka (1) ja hömötiainen (2), sekä vaarantuneet lajit (VU) haapana (4), naurulokki (1), harmaalokki (1), haarapääsky (3), virtavästäräkki (0) ja pajusirkku (2). Punasotka ja virtavästäräkki eivät pesi alueella, vaikka ne tavattiin laskennoissa.

Alueellisesti uhanalaisista Pohjois-Boreaalisen Koillismaan vyöhykkeen pesimälinnuista kauempana Rukajärvellä pesii lapintiira (1).

Lajien parimäärätiheydet on voitu laskea vain Naatikkaniemen maa-alueella pesiville lintulajeille.

5. Kaavamuutoksen ja rakentamisen vaikutus linnustoon

Kaavanmuutoksen jälkeen suositellaan vanhojen puiden ja lahoppuuston jättämistä (entiseen tapaan) alueelle. Arvokkaimpia lintualueita ovat rantojen kosteikot, paitsi pesimisalueina, myös ruokailualueina, joten niiden jättäminen luonnontilaan edistää lintujen viihtymistä.

Pesimälinnustossa on muutamia uhanalaisia lintulajeja, joista ehkä merkittävimpiä ovat haapana, tukkasotka ja hömötiainen. Kaikki uhanalaiset lintulajit, mutta myös monet muut lajit, hyötyvät edellä annetuista ohjeista, joilla lintujen viihtymistä voidaan edistää kaavoituksessa ja rakentamisessa.

Linnustoa laajemminkin Koillismaalla tuntien, alueen lähistöllä ei pesi uhanalaisia, tai harvinaisia petolintuja.

Liitteet:

Liite 1: Taulukko 1

Liitteet 2-4: kartoituslaskennat.

Kirjallisuus:

Koskimies, P.& Väisänen, R. A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2.painos). – Helsingin yliopiston Eläinmuseo. Helsinki.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

LIITE 1 LINTUHAVAINNOT ERI KÄYNTIKERROILLA

NAATIKKANIEMI	30.5.2023	14.6.2023	13.7.2023	PARIMÄÄRÄARVIO	Paria/km2
Laulujoutsen	34	1	0	1	
Haapana	4	0	2	4	
Tavi	0	6	0	4	
Sinisorsa	5	3	2	4	
Punasotka	1	0	0	0	
Tukkasotka	12	16	0	8	
Telkkä	7	12	3	5	
Uivelo	3	0	0	2	
Kuikka	1	0	0	1	
Metso	0	1	0	0	0.0
Metsäviklo	1	1	0	1	3.7
Valkoviklo	0	2	1	1	3.7
Rantasipi	1	0	2	2	7.4
Kuovi	1	0	0	1	3.7
Liro	3	3	2	3	11.1
Kurki	1	0	0	0	0.0
Lapintiira	0	1	0	1	
Kalatiira	0	0	2	1	
Naurulokki	0	1	0	1	
Pikkulokki	1	0	0	1	
Kalalokki	1	1	2	1	
Harmaalokki	0	1	0	1	3.7
Käki	0	1	0	1	3.7
Käpytikka	1	1	0	1	3.7
Haarapääsky	4	2	3	3	11.1
Metsäkirvinen	3	3	0	3	11.1
Virtavästäräkki	0	1	0	0	0.0
Västäräkki	1	0	0	1	3.7
Punarinta	1	1	0	1	3.7
Leppälintu	5	1	0	3	11.1
Räkättirastas	2	5	0	3	11.1
Laulurastas	2	1	2	2	7.4
Punakylkirastas	0	1	1	1	3.7
Pajulintu	18	11	2	11	40.7
Harmaasieppo	5	6	0	5	18.5
Kirjosieppo	7	9	2	7	25.9
Sinitäinen	1	1	0	1	3.7
Talitiainen	3	2	1	2	7.4
Hömötiainen	2	2	0	2	7.4
Kuukkeli	0	1	0	0	0.0
Harakka	0	1	0	0	0.0
Korppi	0	1	0	0	0.0

Peippo	3	7	1	6	22.2
Järripeippo	3	5	1	4	14.8
Vihervarpunen	8	10	2	4	14.8
Urpiainen	1	0	0	1	3.7
Pikkukäpylintu	2	1	0	1	3.7
Punatulkku	1	2	0	1	3.7
Keltasirkku	0	1	0	0	0.0
Pohjansirkku	0	1	1	1	3.7
Pajusirkku	3	1	0	2	7.4
HAVAITTUJA PAREJA YHTEENSÄ	152	128	16	111	
VARPUSLINNUT, PAREJA	76	77		65	240.7
MAA-ALUEELLA PESIVÄT, PAREJA	83	86		75	277.8
VESILINNUT JA KAHLAAJAT, PAREJA	73	44	12	37	
HAVAITUT LINTULAJIT PAREJA YHT.	36	42	18	51	
PESIVIÄ LINTULAJEJA				43	43

LIITE 4 KÄYNNIN 13.7.2023 HAVAINNOT

13.7. Mo 10-12
B gla 2n, + 4pm
Apen n+6pm, n+5pm
Apla n+8pm, n+8pm
ste hir 2
Leau 2ad
Amp 2ver
Tyla 2ver +1
Tneb 1ver
Hrus 5ad

LIITE 4.
Jyrki Mäkelä
Naatula niemi,
Keusamo 2023